

Nieuwsbegrip Extra

Met enige regelmaat ontwikkelt Nieuwsbegrip in opdracht van bedrijven of maatschappelijke organisaties een speciale themales. Bedrijven die ons vragen om zulke lessen te ontwikkelen doen dit vaak in het kader van 'maatschappelijk verantwoord ondernemen', ideale organisaties brengen via de les het maatschappelijke onderwerp waarop zij zich richten onder de aandacht.

De Nieuwsbegrip Extra-lessen worden betaald door de externe opdrachtgever. De inhoud van de lessen wordt echter ontwikkeld door en valt volledig onder verantwoording van de Nieuwsbegripredactie.

Handleiding Nieuwsbegrip over *De Vaandeldrager*, niveau B

Vooraf

**RIJKS
MUSEUM**

Deze les is ontwikkeld in samenwerking met het Rijksmuseum. De les gaat over het schilderij *De Vaandeldrager* van Rembrandt van Rijn. Dit bijzondere schilderij is na een tournee langs alle Nederlandse provincies vanaf 16 juni in het Rijksmuseum te zien. Op zaterdag 17 juni is het museum zelfs gratis toegankelijk voor iedereen! Dus dan kan iedereen het schilderij bewonderen. Meer informatie over het schilderij, de schilder Rembrandt en de tentoonstelling vind je op www.rijksmuseum.nl.

Lesoverzicht

Onderwerp	<i>De Vaandeldrager</i>
Lesdoel	De leerlingen kunnen de tekst actief lezen aan de hand van sleutelvragen. Ook kunnen ze een schema bij de tekst voor en na het lezen invullen en gaan ze aan de slag met woorden uit de tekst. Tot slot schrijven ze een recensie over het schilderij <i>De Vaandeldrager</i> .
Leesdoel	Na het lezen van de tekst weten de leerlingen wat een vaandeldrager is, waarom Rembrandt zichzelf schilderde als vaandeldrager en wat er zo bijzonder is aan het schilderij. Ook weten ze dat het schilderij nu in het Rijksmuseum te zien is en op 17 juni daar gratis te bewonderen is.
Opdracht 1	Actief lezen, vragen stellen, sleutelvragen beantwoorden, deel schema invullen
Opdracht 2	Sleutelschema: een bekend-benieuwd-bewaardschema (verder) invullen
Opdracht 3	Onduidelijkheden ophelderen
Opdracht 4	Een recensie schrijven
Opdracht 5	Een klassenvaandel ontwerpen (extra opdracht)
Referentieniveau	De tekst is geschreven op Nieuwsbegripniveau B en sluit aan bij referentieniveau 1F

Materiaal

Voor elke leerling:

- de tekst *De Vaandeldrager: nu te zien in het Rijksmuseum* (niveau B);
- bijbehorende opdrachten voor niveau B;
- memorykaartjes voor opdracht 3 (zie bijlage handleiding);

- voor abonnees van Nieuwsbegrip: de strategiekaart *ophelderen van onduidelijkheden* en de woordhulp (op de website bij Basismateriaal);
- eventueel het antwoordenblad.

Opdrachten

Toelichting

Actief lezen en sleutelvragen

In de basislessen ligt de nadruk op het onderdeel Actief lezen. Hierbij zijn de leerlingen gericht op de inhoud van de tekst. Bij het actief lezen is het de bedoeling dat de leerlingen voorspellen, onduidelijkheden ophelderen en zelf vragen stellen. Hiervan maken ze notities bij de tekst. Na het lezen van elk stukje beantwoorden ze bij elk stukje de sleutelvragen. De sleutelvragen stimuleren leerlingen om verbanden te doorzien, afleidingen te maken en de tekst samen te vatten. Deze activiteiten zijn erop gericht de leerlingen te ondersteunen in het vormen van een mentaal plaatje van de tekst.

Werkwijze

- Voor het lezen vullen de leerlingen al een deel van het schema bij opdracht 2 in. Wat weten de leerlingen al over het onderwerp? Wat denken zij in de tekst over dit onderwerp te zullen gaan lezen?
- Vervolgens lezen de leerlingen de tekst actief. Bij elk stukje tekst noteren zij aantekeningen, zoals vragen of dingen die zij niet begrijpen. Woorden die ze niet kennen onderstrepen ze in de tekst. Je kunt hiervoor gebruikmaken van het 'Werkblad actief lezen'. Dit werkblad vind je aan het eind van deze handleiding.
- Na het lezen beantwoorden de leerlingen de sleutelvragen. Eventueel kun je de hulpvragen erbij geven, als de leerling moeite heeft met het beantwoorden van een of meer sleutelvragen.
- Na de sleutelvragen vullen de leerlingen het schema verder in.
- In opdracht 3 gaan de leerlingen op zoek naar de betekenis van woorden uit de tekst. Ook spelen zij een woordenschatmemory met woorden uit de tekst. De kaartjes voor dit memoryspel vind je als bijlage bij deze handleiding.
- In opdracht 4 geven de leerlingen hun mening over het schilderij *De Vaandeldrager* in de vorm van een recensie. Zij maken hierbij gebruik van een schrijfkader.
- Tot slot ontwerpen de leerlingen in opdracht 5 een eigen klassenvaandel. Deze opdracht is een extra opdracht. Hang alle vaaandels eventueel op in de klas!

Modeltekst

Modellen van de inleiding

Ik ga nu hardop voordoen hoe ik actief lees. Let goed op.

*Ik lees eerst de titel: **De Vaandeldrager: nu te zien in het Rijksmuseum**. Het Rijksmuseum, daar heb ik weleens van gehoord. Het is een groot en bekend museum in Amsterdam. Er komen veel buitenlandse toeristen op af. Volgens mij hangt het schilderij De Nachtwacht van Rembrandt van Rijn daar ook. Wacht, ik zie De Nachtwacht ook op de tweede pagina van de tekst staan. De eerste afbeelding is ook een schilderij. Zou dit ook een schilderij van Rembrandt zijn? Ja, volgens het onderschrift wel. Dit schilderij heet blijkbaar De Vaandeldrager. Wat is er zo bijzonder aan dit schilderij? Ik lees eerst maar eens de inleiding van de tekst.*

In het Rijksmuseum in Amsterdam is van alles te zien: van spectaculaire scheepsmodellen tot wereldberoemde schilderijen, zoals *De Nachtwacht* van Rembrandt. Ja, dat wist ik inderdaad al. Binnenkort komt hier een bijzonder schilderij bij: *De Vaandeldrager* van Rembrandt. Aha, dit schilderij ging blijkbaar eerst nog niet in het Rijksmuseum, maar nu wel. Het schilderij was tot voor kort in Franse privébezit, dan moet je wel heel rijk zijn, als je een schilderij van Rembrandt kunt betalen!, maar zal vanaf juni voor iedereen te zien zijn in de Eregalerij van het Rijksmuseum. Maar wat is dat eigenlijk, een vaandeldrager? Ja, dat zou ik ook niet weten. Dat zal vast uitgelegd worden in de tekst. Ik lees snel verder.

Wat hebben jullie mij horen doen? Ik dacht hardop na over de tekst. Ik stelde vragen aan mezelf. Dat hoort bij actief lezen. Als je actief leest, sta je ook stil bij onbekende woorden. Je bespreekt samen of het belangrijk is om het woord te begrijpen. Je kunt dan de woordhulp gebruiken. Vragen en onbekende woorden kun je op het werkblad schrijven.

Laat een van de leerlingen hardop denkend het volgende stukje lezen en even stilstaan bij onbekende woorden en/of lastige zinnen en bedenken wat belangrijke woorden of zinnen zijn.

Let op: Bij elke sleutelvraag zijn er hulpvragen of aanwijzingen. Gebruik deze alleen als deze relevant zijn voor de leerlingen. Als de leerlingen de sleutelvraag direct kunnen beantwoorden is een hulpvraag waarschijnlijk niet nodig. Als bijvoorbeeld onbekende woorden al besproken zijn tijdens het hardop denkend lezen, dan is het niet nodig om dit woord nogmaals te bevragen.

Sleutelvragen en hulpvragen

Inleiding

Sleutelvraag 1: Waarom is het Rijksmuseum in het nieuws?

Hulpvraag 1a: Lees de eerste regels van de inleiding nog een keer goed.

Hulpvraag 1b: Let op het signaalwoord **binnenkort** in regel 2.

Let op!

De **eerste hulpvraag** bij een stukje is altijd: *Wat heb je in het stukje gelezen?*

Vaandeldragers

Sleutelvraag 2: Wat is een vaandeldrager precies? Leg het in je eigen woorden uit.

Hulpvraag 2a: Lees regel 7-10 nogmaals.

Hulpvraag 2b: Wat is een **vaandel** (regel 7)?

Het schilderij

Sleutelvraag 3: Wat is er zo bijzonder aan het schilderij De Vaandeldrager? Noem ten minste twee dingen.

Hulpvraag 3a: Lees regel 16 nogmaals. Wie is er afgebeeld op het schilderij?

Hulpvraag 3b: Wat wordt er gezegd over de techniek die Rembrandt heeft gebruikt bij het maken van dit schilderij?

Schuttersstuk

Sleutelvraag 4: Waarom schilderde Rembrandt De Vaandeldrager?

Hulpvraag 4a: Lees regel 24-26 nogmaals. Weet men het zeker?

Hulpvraag 4b: Let op het signaalwoord **namelijk** in regel 25.

Sleutelvraag 5: Bereikte Rembrandt ermee wat hij wilde? Leg uit waarom (niet).

Hulpvraag 5: Lees regel 33-34 nogmaals. Hoe kreeg Rembrandt de opdracht voor *De Nachtwacht*?

De Vaandeldrager in het buitenland

Sleutelvraag 6: Waarom is het zo bijzonder dat De Vaandeldrager nu in Nederland te zien is?

Hulpvraag 6a: Waar was het schilderij de afgelopen jaren?

Hulpvraag 6b: Wat staat er in regel 40?

De Vaandeldrager is weer thuis

Sleutelvraag 7: Hoe kwam de Vaandeldrager weer terug naar Nederland?

Hulpvraag 7: Welke drie partijen kochten het schilderij?

Sleutelvraag 8: Op welke manier werd het schilderij toegankelijk gemaakt voor alle Nederlanders?

Hulpvraag 8a: Lees regel 44-46 nog een keer en let op die signaalwoorden voor een *doel-middel relatie*: om ... te.

Hulpvraag 8b: Wat is een **tournee** (regel 45)?

Na het lezen

Sleutelvraag 9: Wil jij De Vaandeldrager in het echt gaan bekijken? Leg uit waarom (niet).

Antwoorden

OPDRACHT 1 Actief lezen en sleutelvragen beantwoorden

Tijdens het lezen	
Inleiding	1. Waarom is het Rijksmuseum in het nieuws? <i>Het Rijksmuseum is in het nieuws omdat De Vaandeldrager van Rembrandt er binnenkort te zien is.</i>
Vaandeldragers	2. Wat is een vaandeldrager precies? Leg het in je eigen woorden uit. <i>Een vaandeldrager droeg het vaandel (een soort vlag) van een afdeling van het leger. Ze moesten ervoor zorgen dat de vijand dit vaandel niet te pakken kregen. Het waren stoere, ongetrouwde, jongens die opvallende kleding droegen.</i>
Het schilderij	3. Wat is er zo bijzonder aan het schilderij <i>De Vaandeldrager</i>? Noem ten minste twee dingen. <i>De vaandeldrager is ten eerste bijzonder, omdat Rembrandt er zelf model voor heeft gestaan. Daarnaast heeft het schilderij door de bijzondere verftechniek en de houding van Rembrandt heel veel diepte.</i>
Schuttersstuk	4. Waarom schilderde Rembrandt <i>De Vaandeldrager</i>? <i>Rembrandt schilderde De Vaandeldrager als een soort sollicitatiebrief. Hij wilde graag een schuttersstuk schilderen, want daarmee kon veel geld en status verdienen.</i> 5. Bereikte Rembrandt ermee wat hij wilde? Leg uit waarom (niet). <i>Rembrandt bereikte ermee wat hij wilde, want een paar jaar later kreeg hij de opdracht om <i>De Nachtwacht</i> te schilderen. Dit is een schuttersstuk.</i>
De Vaandeldrager in het buitenland	6. Waarom is het zo bijzonder dat <i>De Vaandeldrager</i> nu in Nederland te zien is? <i>De Vaandeldrager was jaren in het buitenland en was daar ook vrijwel niet te zien.</i>
De Vaandeldrager is weer thuis	7. Hoe kwam <i>De Vaandeldrager</i> terug naar Nederland? <i>De Nederlandse Staat heeft het schilderij gekocht, samen met de Vereniging Rembrandt en het Rijksmuseum Fonds.</i> 8. Op welke manier werd het schilderij toegankelijk gemaakt voor alle Nederlanders? <i>Door het schilderij op tournee te laten langs alle provincies van Nederland werd het toegankelijk voor iedereen.</i>
Na het lezen	
9. Wil jij <i>De Vaandeldrager</i> graag in het echt gaan bekijken? Leg uit waarom (niet). <i>Eigen antwoord.</i>	

OPDRACHT 3 Ophelderen van onduidelijkheden

spectaculair (r. 1) = adembenemend, heel mooi
de compagnie (r. 7) = afdeling bij het leger
met de dood moeten bekopen (r. 10-11) = sterven
het contrast (r. 18) = opvallende tegenstelling
het atelier (r. 19) = de werkplaats van een kunstenaar
het aanzien (r. 26) = hoe iemand beoordeeld wordt
patrouilleren (r. 28) = bewaken door regelmatig langs te lopen of te rijden
de republiek (r. 36) = staatsvorm waarbij het staatshoofd wordt gekozen
iets achterhalen (r. 38) = iets te weten komen
op tournee gaan (r. 45) = rondreis maken langs verschillende plekken

Werkblad Actief Lezen

Groepje van: _____

Leesdoel: Na het lezen van de tekst weet ik _____

Aantekeningen bij de stukjes

Noteer hieronder belangrijke informatie, onbekende woorden en eigen vragen. Schrijf ook de antwoorden van de sleutelvragen op.

Inleiding

Antwoord op sleutelvraag 1:

Vaandeldragers

Antwoord op sleutelvraag 2:

Het schilderij

Antwoord op sleutelvraag 3:

Schuttersstuk

Antwoord op sleutelvraag 4:

Antwoord op sleutelvraag 5:

***De Vaandeldrager* in het buitenland**

Antwoord op sleutelvraag 6:

***De Vaandeldrager* is weer thuis**

Antwoord op sleutelvraag 7:

Antwoord op sleutelvraag 8:

Na het lezen

Antwoord op sleutelvraag 9:

Bijlage: Kaartjes memoryspel

spectaculair	adembenemend, heel mooi	het contrast	opvallende tegenstelling
het atelier	de werkplaats van een kunstenaar	de compagnie	afdeling bij het leger
met de dood moeten bekopen	sterven	het aanzien	hoe iemand beoordeeld wordt
patrouilleren	bewaken door regelmatig langs te lopen of te rijden	de republiek	staatsvorm waarbij het staatshoofd wordt gekozen
iets achterhalen	iets te weten komen	op tournee gaan	rondreis maken langs verschillende plekken